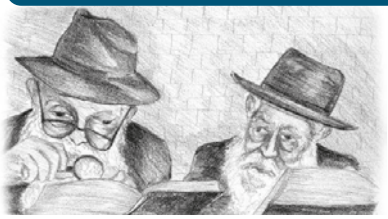
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת אמור ■ ט"ז אייר תשפ"ה ■ 14.05.2025 ■ גליון מס' 839

וקדשתו

פרשת השבוע, פרשת אמור, מאריכה להסביר את הדינים המיוחדים החלים על הכוהנים: חובותיהם וזכויותיהם, האחריות המוטלת עליהם ואחריותו של העם כלפיהם.

מעבר לכל הדינים המפורטים, ישנה הנחיה כללית אל העם כולו, כיצד להתייחס אל הכוהנים: "וקדשתו, כי את לחם א-להיך הוא מקריב, קדוש יהיה לך, כי קדוש אני ה' מקדישכם".

כמה וכמה קדושות נפגשות כאן יחדיו: קדושת הכוהן וקדושת ישראל, קדושה הנקנית בעמל האדם וקדושה הבאה בבחירה א-להית, ועל כולם חופפת קדושתו של מלך מלכי המלכים: "כי קדוש אני ה' מקדישכם".

הציווי הראשון הוא לקדש את הכוהן באופן מעשי: "וקדשתו". משמעות הציווי מטילה על העם כולו את האחריות לכפות על הכוהן את הנהגת הקדושה שהוא מחוייב בה, ולחייב אותו לפרוש מן האשה האסורה עליו. הנימוק לכך גם הוא הקדושה המעשית של הכוהן: "כי את לחם א-להיך הוא מקריב". אך לא זו בלבד. הנהגות הקדושה נובעות מקדושה מקורית, שלא נוצרה ביד אדם אלא בידי הקב"ה. היבט זה של קדושה - לא מוטל על האדם ליצור אותו אלא להכיר בו ולכבד אותו: "קדוש יהיה לך" - לפתוח ראשון בכל דבר ולברך ראשון בסעודה (רש"י). על כן גם הנימוק להנהגה זו אינו דבר מעשי אלא סגולת הכהונה, הנובעת במישרין מקדושת ה': "כי קדוש אני ה' מקדשכם".

קדושה סגולית זו, לא לשבט הכהונה בלבד היא נתונה. לא נאמר "מקדשם" - לכוהנים, אלא "מקדשכם", לעם ישראל כולו (ראב"ע). כי קדושתו היתרה של הכוהן לא באה ליצור ניגוד בינו לבין המון העם. להיפך. קדושתו של העם כולו, אשר נבחר להיות "ממלכת כוהנים וגוי קדוש" באה לידי ביטוי מיוחד בקדושה המיוחדת לכוהנים, שהם שלוחיו לעמוד בשמו בפני ה' א-להיו. ■

בעקבי הכתב והקבלה

/ הרב פרופ' נריה גוטל

שמו של קרבן "העומר", כמו גם המונחים ספירת "העומר" ו"ברכת העומר", אומרים דרשני. שכן, כתוב מפורש מלמדנו ש"עומר" אינו אלא מידה: "והעומר עשירית האיפה הוא" (שמות טז, לו). ועתה שאל את עצמך, היכן מצאנו שקרבן, כמו גם מצווה וברכה, ייקראו על-שם מידה? מצאנו מנחות שמאופיינות, ונקראות, על שם הכלי בו הן נעשות: "מאפה תנור" ו"מרחשת", אך על שם מידה - מאן דכר שמיה, הרי אין קרבן שנקרא "שליש ההין" או "רביעית ההין"! יתירה מזאת, מאחר שלמנחה זו ישנו שם ייעודי ומיוחד - "מנחת בכורים" (ויקרא ב, יד), למה קראם הכתוב, וקראום חכמים, "קרבן העומר, מנחת העומר, ספירת העומר"!

כדרכו פעמים רבות, הכתב והקבלה פיצח קשיים מעין אלה באמצעות חשיפת דו-משמעות של מונח. תחילה הקדים והבהיר את המשמעות המהותית של מנחת העומר "על דרך הפשט":

> אמרו המחברים, לפי שאין דבר מרים לב בני אדם ומחטיאם כשפע רב טוב, כמאמר וישמן ישורון ויבעט לאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ולמען דעת כי לד' הארץ ומלואה פירות ופירי פירות, וכח האדם בם אין כי הכל הבל, לכן ציווה טרם יהנו מתנובת השדה וטרם יטעמו מלחם קלי וכרמל, יביאו מראשית הקציר אל הכהן, להורות בזה כי ממנו ית'

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

כי לי בני ישראל עבדים
"החופש" בתפיסה הרווחת בין הבריות הוא מצב בו האדם חופשי לעשות...
המשך בעמ' 2

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו
שמירת תור או זכות עבור אדם אחר
המשך בעמ' 3

אתו ואת בנו עונשם של הגויים על דדיפתנו
לאחר שמשה רבינו מצווה את עם ישראל והכהנים שלא לקחת...
המשך בעמ' 4

סיפור לשבת
"ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה'"
מעשה שהיה אצל הגאון הצדיק רבי שמחה בונם ורנר זצ"ל, בשכונה...

סיפור לל"ג בעומר
מעשה בבחור ושמו זעליג שלמד בהתמדה והיה מופלג בתורה ויראה...
המשך בעמ' 5

שביבים
אמור... ואמרת" (כא, א) "להזהיר גדולים על הקטנים" (רש"י). מסופר...
המשך בעמ' 7

הכל, ויניפוהו לד' רוחות העולם למעלה ולמטה, להורות כי כללות העולם שלו ית', הוא האדון המשפיע לנו כל טוב למלאות הגרנות בר ואסמיו שבע, ואנחנו עבדיו צריכים לשמוע תמיד בקולו, ודבריהם נכונים ע"ד הפשט.

שעה שזה עומק המסר של מנחת העומר, הרי שהדבר תואם את השימוש דווקא במונח של המידה:

ומזה יפתח לנו שער בינה לדעת טעם שקראה התורה מנחה זו בשם עומר, שהוא ע"ש המידה... אחרי שתכלית המכוון בתנופת מנחה זו להתבונן בינה שלא נייחס שפע הטובות הזמניות אל ההנהגה הטבעית רק אל ההנהגה העליונה ית', היא אשר הכין לפנינו כל טובות זמניות להיותנו מוכנים לפניו לעבודתו, הנה אל כוונת ההשתעבדות למצוותיו קראה מנחה זו בשם עומר, שנכלל בו גם כן לשון ההשתעבדות, מן "והתעמר בו ומכרו" שפי' ענין תשמיש העבודה, שאנו מודים בעומר התנופה שהצלחות הזמניות אינם לתכלית עצמותן כי אם להיותן אמצעים המביאים אל תכלית האמתי להחזיק את ידינו להיות פנויים לעבודת ד'.

כלומר, למונח "עומר" כפל-משמעות: גם שיעור ומידה, וגם לשון השתעבדות - "והתעמר בו ומכרו" (דברים כד, ז), שעניינו עבודה.

השכיל אם כן הכתוב לבחור במונח שמכיל את המסר "שהצלחות הזמניות אינם לתכלית עצמותן, כי אם להיותן אמצעים המביאים אל תכלית האמתי, להחזיק את ידינו להיות פנויים לעבודת ד' ".

משהגענו לכך, הרי שבדרך זו תיושבנה עוד שתי הערות: [א] מה ראו חכמים לתקן ברכה חריגה על ספירה; [ב] ומה כל כך חשוב בספירה כמותית של ימים. אלא שהאמור מעלה מלמדנו כי ימים אלה שבין פסח למתן תורה הם "ימי הכנת ההשתעבדות" שהייתה תכלית היציאה ממצרים: "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה" (שמות ג, יב). ימים כאלה בוודאי ראויים להבלטה, מה גם שדגש ההבלטה אינו כמות הימים אלא דווקא איכותם:

אין המכוון בזה לידע כמות הימים לבד, כענין ספירות העם (ש"ב כ"ד), כמה וכמה ימים עברו, אבל עיקר מכוונו ההשגחה והעיון על איכות הימים, כעניין "כי עתה צעדי תספור" (איוב יד), "וכל צעדי יספור" (שם לא), שאין עניינם לדעת כמות מצעדי רגליו, אבל ענין השגחה ועיון על איכות צעדי והנהגותי... השגחה ושימת עין על איכות השתעבדותנו אליו ית', להכין לבבנו להתקדש ולהיטהר יום יום בימים האלה.

כי לי בני ישראל עבדים

/ הרב יעקב הלוי פילבר

"החופש" בתפיסה הרווחת בין הבריות הוא מצב בו האדם חופשי לעשות ככל העולה על רוחו, ולעומתם אומרים חז"ל: "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה". ובצורה מפורטת יותר ניסח זאת **רבי יהודה הלוי** בשירו: "עבדי הזמן עבדי עבדים הם, **עבד ה' הוא לבדו חפשי**, על כן בבקש כל אנוש חלקו, חלקי, ה', אמרה נפשי". ולכאורה דבריהם טעונים הסבר, אילו היו אומרים לנו שאדם שהוא ירא שמים באמת, המקיים את התורה ומצוותיה ללא התחכמות, צפוי שיהיה מוסרי וערכי יותר, ניחא. אבל **איך קבלת־עול מביאה ל'חופש'**, האם אין השניים תרתי דסתרי? שהרי 'חופש' לכאורה מצוי יותר אצל פורקי עול, שאינם מוגבלים בסייגים ואיסורים, והם חופשיים לעשות ככל העולה על רוחם, ואם כך כיצד ה'עוסק בתורה' הוא דווקא בן החורין, ו'עבד ה' הוא לבדו חפשי'? אלא שתמיהה זו מקורה בתפיסה מוטעית בהגדרת ה"חירות" בהבנת מושג ה'חופש', כי לא כל פתיחות ומתירנות הן חופש ולא כל ריסון והגבלה הם עבדות. למשל ילד שבמשך שנת לימודיו התרשל בלימודיו, ובהגיע ה'חופש הגדול' מונעים ממנו הוריו לצאת לטיול או לכייף במחנה נופש כדי שישלים ב"חופש" את שהחסיר בשנת הלימודים, האם בסיפוק הנאת שעה אנו מקנים לילד חופש, ואילו בריתוקו להשלמת הלימודים אנו נוטלים ממנו את חירותו? אדרבא שלמותו וטובתו העתידית של הילד תובעות ממנו לוותר על "החופש" ולהתמסר ולהתמקד בהכשרת עצמו לחיים עצמאיים בבגרותו, גם במחיר שלילת 'חופש' זמני, כי בכך הוא מקנה לעצמו את החופש האמתי לעצמיותו.

"ההבדל בין עבד לבן החורין - **כותב הראי"ה** - אינו רק הבדל מעמדי, מה שבמקרה זה הוא משועבד לאחר וזה הוא בלתי משועבד. אנו יכולים למצוא **עבד משכיל**, שרוחו הוא מלא חירות, (כדוגמת מסורבי העליה בברית המועצות) ולהיפך, **בן חורין שרוחו הוא רוח של עבד**". מבחן העבדות והחירות - לפי הרב קוק - הוא עד כמה האדם נשאר **נאמן לעצמיותו**, ועצמיות האדם הוא '**צלם אלקים**' שבו, על כן הכפיפות לאמונה וערכיה לא זו בלבד שאינה שוללת את חירותו של האדם אלא אדרבא היא נותנת לאדם מסגרת המגוננת עליו מפני יצריו וחולשותיו, כמו שכתב **הרמב"ם** (בסוף הלכות מעילה) שמצוות התורה הן לכוף את יצרו של האדם ולתקן דעותיו, "ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מרחוק מגדול־העצה לתקן הדעות וליישר כל המעשים". מה שמאפשר לאדם לפעול ביתר חופש ולהיות נאמן לאישיותו הערכית והרוחנית. וממשיך **הראי"ה** וכותב: "מה שאין כן בעל הרוח של עבדות, שלעולם אין תוכן חייו והרגשתו מאירים בתכונתו הנפשית העצמית, כי אם **במה שהוא טוב ויפה אצל האחר** השולט עליו איזה שליטה שהיא, בין שהיא רשמית, בין שהיא מוסרית - במה שהאחר מוצא שהוא יפה וטוב". **(עולת ראי"ה, ח"ב עמ' רמה)**.

וכך יש להבין את שירו של **ריה"ל** כשאמר: **"עבדי הזמן עבדי עבדים**

הם", וכוונתו שהעולם החומרי אינו מטרה לעצמו אלא נברא לשמש את האדם בחייו הזמניים, כדברי המדרש: "כל מה שבראתי בשבילך בראתי", והכוונה היתה שהאדם ייעזר בכל מה שנברא לקדם את עצמו, אבל אם האדם הופך את היוצרות, ובמקום שירתום את נכסי העולם החיצוני לסייע לו **לבנות את עצמו**, הוא מקדיש את מירב מרצו וזמנו לצבור הון ולאגור נכסים חיצוניים מעבר למה שהאדם צריך לתפקודו, אז הופך האדם להיות עבד לאותם 'עבדים' שהיו צריכים לשמש אותו, ובצדק אמר עליהם ריה"ל: "עבדי הזמן עבדי עבדים הם".

בתובנה הזו כמה עצוב לראות רבים מ'עבדי הזמן' שרוממות ה'חופש' בגרונם, המשלים את עצמם כאילו הם משוחררים מכל כפייה, ובה בשעה חייהם מוכתבים מגירויים יצריים וחולשות אנוש הנתמכים ע"י מוסכמות החברה המתירנית, שאין להתנהלות שלהם ולא כלום עם טיפוח אישיותו האמיתית של האדם אלא ההיפך, היא מרחיקה אותו ממנו, כמו שאמר **"אבן גבירול"**: העולם הזה דומה לאדם צמא השותה מים מלוחים, ככל ששותה יותר כך יהיה צמא יותר.

שאלות אקטואליות בין אדם לחברו

/ **הרב אביחי קצין**, ראש בית המדרש ראשית ורב קהילות משכן מיכאל ועלומים ברעננה

שמירת תור או זכות עבור אדם אחר

שאלה:

א. אדם מגיע לחתונה ובכניסה לאולם מונחת ערימה של סידורים כמתנה לבאי החתונה. האדם שם לב שכמות הסידורים עומדת להיגמר והוא מעוניין לקחת שני סידורים, אחד לחברו שיגיע מאוחר יותר. האם הוא רשאי לעשות כן?

ב. אדם נוסע באופן קבוע בקו אוטובוס שבתחילת הדרך הוא ריק אך אט אט מתמלא באנשים. חברו שעולה באופן קבוע בהמשך הדרך מבקש ממנו לשמור עבורו מקום לידו, האם הדבר מותר?

תשובה:

א. הגמרא במסכת בבא מציעא (י,ב) מלמדת "המגביה מציאה לחברו - קנה חברו". היינו אדם שמצא ברחוב מציאה והחליט שלא לזכות בה בשבילו אלא לזכות בה את חברו, חברו אכן קנה את המציאה.

מצד שני, הדין הוא שבעל חוב רשאי לתפוס לעצמו מהנכסים של הלווה כהחזר של ההלוואה. לא רק הוא יכול לעשות זאת, אלא גם אדם זר יכול כיוון ש"זכין לאדם שלא בפניו". אולם כל זאת דווקא במקרה שהלווה חייב רק לאדם אחד, אך אם הוא חייב לכמה אנשים, אדם זר אינו רשאי לתפוס בנכסיו, כיוון שאדם אינו יכול לזכות לחברו במקום שהוא גורם חובה למישהו אחר.

לאור זאת יש להבין כיצד ניתן להגביהה מציאה עבור אדם אחר והלא פעולה זו גורמת חובה לאדם שלישי?!

שתי שיטות יש בראשונים:

התוספות משיב שבשונה מדין התפיסה בהלוואה, במגביה לחברו יש לאדם מיגו, מתוך שהוא יכול לזכות לעצמו, הוא יכול לזכות גם לחברו. לעומת זאת במקרה של הלוואה התופס אינו יכול לתפוס לעצמו, ולכן אינו יכול לתפוס גם לחברו.

הרמב"ן לעומתו סבור שבהגבהת מציאה אין כלל חוב לאחרים שכן החפץ הזה אינו שייך לאחרים ואין לאחרים שום זיקה אליו. לעומת זאת במקרה של חוב הלווה חייב כסף לנושים וממילא יש להם זיקה לכסף זה ומי שתופס עבור אדם אחד חב לאדם השני.

הר"י זילברשטיין (בספרו "תורתך שעשועי סימן ה') תולה את השאלה האם מותר ליטול את הסידור העודף במחלוקת זו.

לשיטת התוספות ודאי שהדבר אסור, שהרי אין לו לאדם מיגו, שהרי רשאי הוא לקחת סידור אחד ולא שניים.

אולם לשיטת הרמב"ן מדובר בסידורים שאינם שייכים לאיש, בדומה למציאה, הרי שנטילת סידור נוסף איננה נחשבת חוב לאחרים.

אם כי יש להעיר שהמקרה שלנו שונה ממציאה, שכן האבידה אינה שייכת לאיש ואין לה זיקה לאדם אחר, לעומת זאת במקרה שלנו בעל השמחה העמיד מראש את הסידורים עבור המוזמנים וממילא קיימת זיקה בינם לבין המוזמנים ולכן נטילת סידור נוסף מהווה חוב לאחרים.

הרב זילברשטיין חותם לאחר דיון בשיטת השולחן ערוך ש"אף שיש מקום להתיר תפיסה זו, מכל מקום יש בכך עוולה כלפי אותו יהודי שמגיע כעת הוא ומעוניין לזכות בסידור, ומצד המוסר - המידות הטובות והיושר - עליו להניח את הסידור לזכיית הכל.

ב. לגבי שמירת תור לאדם אחר נראה שהדבר אסור לכו"ע.

לשיטת התוספות ודאי שהדבר אסור שהרי האדם אינו יכול לתפוס לעצמו מקום ישיבה שני וממילא אין לו מיגו ואינו יכול לתפוס עבור חברו.

אמנם לפי שיטת הרמב"ן כתב בספר "משפטי התורה" (ח"א סימן פ"ה) יהיה הדבר מותר, שהרי המקומות אינם שייכים לאף אחד ואין זה נחשב לחובה.

אמנם הרב זילברשטיין חלק עליו בגלל שני נימוקים:

א. מקומות הישיבה באוטובוס אינם דומים לאבדה. שהרי הם ניתנים על ידי החברה עבור הנוסעים בקו. ולכן גם לשיטת הרמב"ן יש כאן חובה ולא נטילת חפץ הפקר.

ב. גם אם מותר לפי הרמב"ן לתפוס, לא ברור באיזה קניין עושה זאת התופס. שכן באבידה אדם זוכה ע"י הגבהתה. אולם בכך שהוא מניח חפץ על גבי מושב סמוך איננו קונה את המושב עבור חברו.

אולם יש לדון שמא התפיסה מותרת מכיוון שבמקרה זה חברו ביקש ממנו להיות שליח עבורו. ורש"י כתב שבמקרה של שליח התופס לבעל חוב תפיסתו מועילה.

מאידך התוספות חולקים על רש"י וסוברים שתופס לבעל חוב אסור גם במקרה שמונה להיות שליח.

השולחן ערוך (קה,א) פוסק שגם במקרה של שליחות לא ניתן לזכות עבור אדם אחר.

הרב זילברשטיין הוסיף הערה מעניינת והיא שכאשר מדובר בבית מדרש של ישיבה כשהמקומות מועטים והלומדים מרובים מותר לתלמיד לתפוס מקום גם עבור החברותא שלו שכן מאחר והוא זקוק לחבר או לצורך הלימוד נחשב הדבר כאילו הוא תופס עבור עצמו.

מסקנה:

1. שתי גישות מצאנו בראשונים לגבי השאלה מתי מותר לאדם לתפוס דבר מסוים עבור חברו.
   שיטת התוספות שהדבר מותר רק במקרה שבו האדם יכול לתפוס את החפץ לעצמו.
   שיטת הרמב"ן שהדבר אסור רק במקרה שלאותו ממון יש זיקה למישהו אחר, אך כשמדובר בממון של הפקר הדבר מותר.
2. לשיטת התוספות, בשתי השאלות שהבאנו, יהיה אסור לתפוס, שכן אין לו לתופס רשות לזכות בדבר לעצמו.
3. לשיטת הרמב"ן יש לדון בדבר ובכל מקרה אין ראוי לתפוס עבור אדם אחר בשתי השאלות שהבאנו.
4. האיסור לתפוס קיים על פי פסיקת השולחן ערוך גם במקרה שחברו מינה אותו לעשות את הפעולה.
5. במקרה שבו התפיסה מועילה לאדם עצמו, כמו למשל במקרה שתופס מקום לחברותא שלו, במקרה כזה נחשב הדבר כאילו תופס עבור עצמו ומותר.

אתו ואת בנו
עונשם של הגויים על דדיפתנו

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

לאחר שמשה רבינו מצווה את עם ישראל והכהנים שלא לקחת קורבנות מהנוכרים, אם הם קורבנות שיש בהם מום - ורק אם הקורבן שלם, ניתן לקבלו מהם[1]. מגיע הציווי הנוסף בעניין הקורבנות, שלא להקריבם מיד עם לידתם - אלא להמתין שמונה ימים[2]. וכן שלא להקריב את הקורבן יחד עם אמו, באותו היום ממש[3].

ואמנם לא היה צריך לצוות במיוחד שלא להקריב קורבן בעל מום של נוכרי, שכן אין זה שונה מאשר יביא ישראל את קורבנו לה'. אך בכל זאת התורה מדגישה את הציווי - באמרה 'לא תקריבו את **לחם אלהיכם** מכל אלה כי **משחתם בהם** מום בם **לא ירצו לכם**'. כך שנדע שמדובר כאן בלחם אלוקינו, ואילו קורבן בעל מום מהנוכרי - יחשב לנו כהשחתה ומום אף לנו, אם נקבל זאת מהם.

וכבר היה הדבר בימי חורבן הבית - כשרבי זכריה בן אבקולס, לא קיבל את הקורבן שנשלח על ידי הקיסר. וזאת משום שניתן בו מום בעין, ובכך ביקשו לבדוק את נאמנות ישראל לקיסר. ולמרות שניתן היה להתיר זאת בכמה אופנים, רבי זכריה מנע זאת מהכהנים - וגרם הדבר שנחרב הבית עקב כך[4].

ואמנם כל זאת בא לישראל, עקב הסיפור של קמצא ובר קמצא - בו שתקו החכמים על הפגיעה, בכבוד המוזמן בטעות. וכך אותה השתיקה הביאה לאי הקרבת הקורבן מיד הקיסר - ולבסוף גם הביאה לחורבן הבית והגלייתנו מן הארץ.

על כך הזהירה מראש התורה - עצם הלקיחה של הקורבנות מאת האומות, יש בדבר השחתה ומום בכם ממש. שכן הם עלולים לתפוש אתכם בזה, בין אם תקריבו את הקורבן ובין אם לא.

אך אכזריותם של האומות לא תדע שובע בעצם תפישתנו, כי אם היא תעשה בדרך אכזרית נגד רצון ה'. הן בהריגת אם על הבנים, והן בהריגת עוללינו וטפינו - אף טרם מלאו להם שמונת ימים.

ובימים האלו של חודש אייר - בו גברו הרדיפות אחרי בני עמנו בכל הדורות. ממסעי הצלב בשנת תתנ"ו[5], ופרעות ת"ח ות"ט[6]. דרך השואה האיומה ובמיוחד ליהודי הונגריה, בה נלקחו כחצי מיליון מיהודיה - הכוללים גם את בני משפחתי מצד סבי וסבתי ע"ה - החל מכ"ב באייר תש"ד ובמשך כמה שבועות בודדים[7]. עד שהסתיימה השואה כולה, בכ"ה באייר תש"ה. עבור לפגיעות שפגעו בנו האומות, בשנים האלו. מנפילת גוש עציון וההתעללות בנרצחים[8] - שהיתה בד' באייר תש"ח, דרך הפיגוע באוטובוס הילדים של אביבים[9], והפיגוע בבית הספר במעלות[10]. כל אלו מעוררים את

החימה כלפיהם, על פגיעתם בנו.

ולכן התורה מכריזה מיד לאחר הציווים האלו - '**ונקדשתי** בתוך בני ישראל'[11]. כדרך בה בישר הקב"ה למשה בחנוכת המשכן, שעל ידי עשיית הדין - שמו של הקב"ה מתעלה. שכן אם כך בא לבניו אהוביו, אזי ידאגו מאוד האומות שרדפונו עד הצוואר - מהדין שיפגע בהם לבסוף[12].

וכשם שמת הצורר הגרמני בערב ל"ג בעומר תש"ה, לפני שמונים שנה בדיוק. כן יאבדו כל אויבי ה' במהרה, בימים אלו ממש. וימי ספירת העומר, עליהם אנו מצווים בפרשה - ישובו להיות כימי שמחה של מועד, בין פסח ושבועות[13]. וכשם שנחשב היום השמיני כקודש ועצרת לה'[14], כן יחשבו כל בית ישראל המלים עצמם בשמיני - כקודש לה'.

והמלחמה הזו שהחלה ביום שמיני עצרת, תביא לכדי גילוי החיבה הגדול של הקב"ה עמנו - בהשראת השכינה בתוכנו במהרה[15].

1 - **ומיד בן נכר** נכרי שהביא קרבן ביד כהן להקריבו לשמים לא תקריבו לו בעל מום ואף על פי שלא נאסרו בעלי מומין לקרבן בני נח אלא אם כן מחוסרי אבר, זאת נוהגת בבמה שבשדות (תמורה, ו) אבל על המזבח שבמשכן לא תקריבוה. אבל תמימה תקבלו מהם (חולין, יג) לכך נאמר למעלה 'איש איש' לרבות את הנכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל - רש"י ויקרא כב, כה

2 - שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה לה' - ויקרא כב, כז

3 - א**תו ואת בנו** (תורת כהנים. חולין, עח) נוהג בנקבה שאסור לשחוט האם והבן או הבת - רש"י שם, כח

4 - אזל אמר ליה לקיסר מרדו בך יהודאי אמר ליה מי יימר, אמר ליה שדר להו קורבנא חזית אי מקרבין ליה. אזל שדר בידיה עגלא תלתא, בהדי דקאתי שדא ביה מומא בניב שפתים ואמרי לה בדוקין שבעין - דוכתא דלדידן הוה מומא ולדידהו לאו מומא הוא. סבור רבנן לקרוביה משום שלום מלכות, אמר להו רבי זכריה בן אבקולס יאמרו בעלי מומין קריבין לגבי מזבח. סבור למיקטליה דלא ליזיל ולימא, אמר להו רבי זכריה יאמרו מטיל מום בקדשים יהרג. אמר רבי יוחנן ענוותנותו של רבי זכריה בן אבקולס החריבה את ביתנו ושרפה את היכלנו והגליתנו מארצנו - גיטין, נו.

5 - בהמשך הגיעו הפורעים לשפייר שם חטפו עשרה יהודים לכנסייה בניסיון להטבילם בכוח. החטופים סירבו ונרצחו על ידי החוטפים ב**ח' באייר ד'תתנ"ו**. הקהילה הבאה, וורמייזא סבלה הרוגים רבים יותר. מספר הפורעים גדל בהשוואה למספרם במקומות הקודמים. ב**כ"ג באייר ד'תתנ"ו** החל הפוגרום בהרס וביזה של בתי כנסת ובתי היהודים ושבוע אחר כך, בראש חודש סיוון החל ההרג - ד"ר צבי גרץ, דברי ימי ישראל

6 - לא הייתה מיתה משונה בעולם שלא עשו בהם - נתן נטע הנובר יין המצולה, פרק ד

7 - בני משחתם של סבי ושל סבתי נשלחו לאשוויץ באייר תש"ד, ומיד עם הגיעם לשם בכ"ח באייר - הם הומתו עוד באותו היום בתאי הגזים שם. סבתי מרים הרשקו ע"ה נרשמה שם כאסירה יחד עם אחותה, באותו היום ממש. ואילו סבי יוסף צבי הרשקו ז"ל ניצל בכך שהלך למחנות העבודה, ונותק מאביו אמו ושאר שמונת אחיו אחיותיו - כולם ה' יקום דמם

8 - 127 לוחמים, בהם 21 לוחמות נפלו בקרב בכפר עציון באותו יום מר

9 - בט"ז באייר תש"ל נרצחו שמונה ילדים ועוד ארבע מבוגרים

10 - בכ"ג באייר תשל"ד נהרגו 21 תלמידי בית ספר בטבח במעלות, ועוד ששה מבוגרים

11 - ויקרא כב, לב

12 - **הן צדיק בארץ ישולם, אף כי רשע וחוטא** אם תראה רשע וטוב לו בעולם הזה, אל תעבור עליך רוח ספק בעניין הפקודה והשילום באחריתו, כי באמת ישלמו לו כפעלו. כי הנה, הצדיק ישולם בעולם הזה על חטא אחד שיחטא, ואף על פי שהצדיק אהוב לאלהיו, אינו מוותר לו על חטאו, אף כי רשע וחוטא, כל שכן כי ימודו לו אל חיקו ולא יוותרו לו על חטאיו. ואשר תראה שלוות הרשע, אולי יש בידו זכות אחת, והוא אינו ראוי לתגמול הנעימות בעולם הבא, על כן יאכילוהו זכותו בעולם הזה, על דרך (דברים ז, י 'ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו'.

אף כי לשון קל וחומר, וכן (שמואל א כג, ג) 'ואף כי נלך קעילה'.

ואמרו **הן צדיק בארץ** כי לא יפקדו חטא הצדיק בעולם הבא, זולתי בעולם הזה ישלמו לו חטאו, למען יינקה לעולם הבא. ואמרו ז"ל בבראשית רבה, '**אם לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה**'. והעניין, אם לעוברי רצונו יש שלוה גדולה בעולם הזה על זכות אחת, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה שהם מתעתדים לנעימות. ועוד אמרו שם, '**אם לעושי רצונו כך, לעוברי רצונו על אחת כמה וכמה**', וזה כענין המקרא הזה, כי אם הצדיק נלכד בחטאו בעולם הזה, אף כי הרשע בעולם הבא תהי על עצמותיו עוונותיו - רבינו יונה משלי יא, לא

13 - וצוה בחג המצות שבעה ימים בקדושה לפניהם ולאחריהם כי כולם קדושים ובתוכם ה' ומנה ממנו תשעה וארבעים יום שבעה שבועות כימי עולם וקדש יום שמיני כשמיני של חג והימים הספורים בינתים כחולו של מועד בין הראשון והשמיני בחג והוא יום מתן תורה שהראם בו את אשו הגדולה ודבריו שמעו מתוך האש - רמב"ן ויקרא כג, לו

14 - לכך יקראו רבותינו זכרונם לברכה בכל מקום חג השבועות עצרת, כי הוא **כיום שמיני** של חג שקראו הכתוב כן - שם

15 - **לפרכת העדת** שלפני הארון שהוא קרוי עדות (שבת כב, תורת כהנים). ורבותינו דרשו על נר מערבי שהוא עדות לכל באי עולם **שהשכינה שורה בישראל** - רש"י ויקרא כד, ג

סיפור לשבת

"ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם אני ה'"

מעשה שהיה אצל הגאון הצדיק רבי שמחה בונם ורנר זצ"ל, בשכונה שייסד, הלא היא שכונת "בתי ורנר". בשכונת "מאה שערים" התגוררה ישישה אחת שזכתה והגיעה לגיל מופלג ביותר: מאה ושש עשרה שנים. והנה קרב יום הכיפורים של אותה שנה. הישישה כבר הייתה חלושה ביותר. כמעט כל כוחותיה עזבוה. הלכו ושאלו אצל הרופא, האם מותר להניח לה לצום. מיהר הרופא לבודקה וקבע בצורה החלטית ממש פיקוח נפש! אסור בתכלית להניח לה לצום! שמעה הישישה והגיבה בביטול רב: 104 שנים שאני צמה ביום הכיפורים והשנה לא אצום?! לא בא בחשבון! אצום כמו תמיד! לא שייך לשנות מאומה! שמע רבי שמחה בונם ורנר והתלבט מה לעשות כאן. הרופא אוסר עליה את הצום. היא אכן ישישה מופלגת בשנים וסכנת פיקוח נפש היא ממש בעליל. מצד שני, היא מתנגדת, היא מסרבת לקבל את הכרעת הרופא. ואולי מי יודע, אם תאכל אולי דווקא זה יזיק לה. הגע בנפשך! ישישה כה מופלגת שעברו עליה כדבריה כבר 104 תעניות של יום כיפורים כמה זה ישפיע עליה לרעה אם נכריח אותה לאכול! איזו עוגמת נפש תהיה לה!... אבל לבסוף מצא רבי שמחה בונם עצה נפלאה: האשה לא רק ישישה וחלושה הייתה אלא גם מאור עיניה כבר ניטל ממנה ולא הבחינה אף בין אור לחושך שלח לומר לה: יהי כדברייך! את תתעני ביום הכיפורים

המשך בעמוד הבא...

כמנהגך מימים ימימה. לא ניטול את הדבר הזה ממך. נרגעה הישישה ומלמלה דברי תודה על כך . ואולם, ביום הכיפורים, שעות אחדות בלבד לאחר שהאיר היום, בא רבי שמחה בונם לביתה של הישישה, ביחד עם כמה אנשים צעירים, וביזמתו הוציא אחד מהם שופר ותקע תקיעה, וכל האחרים עמדו וקראו את הקריאה: "לשנה הבאה בירושלים", כפי המנהג שתוקעים במוצאי יוהכ"פ... הישישה, שכאמור מאור עיניה כבר ניטל ממנה מפאת זאת לא יכלה עוד לחשב בדייקנות חשבון של שעות, שמעה את הקולות וקיבלה כי תם צום יום הכיפורים. הלכה ונטלה לפיה מעט משקה ואוכל והשביעה את נפשה. כזו הייתה חרדתו של צדיק זה לנפש אחת מישראל, וכך הפליא בעצמו להחיותה!

(שאל אביך ויגדך)

סיפור לל"ג בעומר

מעשה בבחור ושמו זעליג שלמד בהתמדה והיה מופלג בתורה ויראה, וללא סיבה הנראית לעין לא הצליחו הוריו למצוא לו זיווג הגון, והיו עיני ההורים רואות וכלות, ואין לאל ידם להושיע.

ביום ל"ג בעומר נסעה אם המשפחה לאתרא קדישא מירון לשפוך שיח לפני אדון כל, שיחיש ויושיע כבר אותם ואת בנם גם יחד בזכות התנא האלוקי רשב"י. על אם הדרך דיברה האם עם האב, וכה אמרה, כי לאחרונה נזכרה שטרם הולדת בנם זה הבטיחה אצל הרשב"י שכאשר יעזרם הבורא וייוולד להם בן למזל טוב יקראו את שמו בישראל – שמעון (כסגולה הידועה לזש"ק והובאה בשבחין דרשב"י עמו' ה), ומשום מה בהגיע עת השמחה נשתכח הדבר מליבם, ונקרא שמו בישראל 'זעליג', ומי יודע אם לא עניין זה הוא המעכב את הזיווג.

מיד נדברו ההורים עם מורם ורבם – אחד מהרבנים החשובים פה בארה"ק, יעץ להם הרב שבבוא האם לפני המלך בהיכל הקודש במירון תזכיר הבטחה זו, ותאמר שם שהרי הם מוסיפים זה כעת את השם 'שמעון' לבנם, ומעתה ייקרא שמו בישראל 'שמעון זעליג'. וכדי שלא לעורר רעש מיותר ב'קריאת שם' (בפרט בבחור במצב כזה), על כן בשבת הבעל"ט יעלה הבחור ב'עליה לתורה' ושם יקראהו הגבאי – 'יעמוד הבחור שמעון זעליג בן...', ואף יעשה לאחר מכן 'מי שבירך... הוא יברך את הבחור שמעון זעליג... בעבור...' ובזה יבוא העניין על מקומו בשלום, וכך עשתה האם, כשאך למותר להוסיף כמה דמעות שפכה כמים בציון הקדוש, שיחוס ה' וירחם עליהם.

לאחר קריאת התורה ניגש אחד המתפללים אל הגבאי ושאלו למה קרא לבחור 'שמעון זעליג', והלה מאז ומעולם היה שמו 'זעליג' בלבד, ומדוע הוסיף לו שם, נענה הגבאי שהוא לא יודע מכלום רק עשה כפי מה שנצטווה ותו לא מידי, אולם הלה לא הרפה ממנו עד ששמע שאכן נשתנה שמו ל'שמעון זעליג'.

מיד עלתה בת שחוק של שמחה על שפתיו ואמר לגבאי, שיש לו בת שהגיעה לפרק 'האיש מקדש', וכבר זה זמן רב שנתן עיניו בבחור זה וחשב שהוא מתאים מאד להיות החתן לבתו, 'אלא שעד עתה חשבתי כי שמו כשמי – זעליג, והרי הננו מקפידים על צוואת רבי יהודה החסיד (כג) שלא להשתדך כשם החותן כשם החתן, אבל עתה שקוראים לו 'שמעון זעליג' שוב אפשר לגשת ולעשות השידוך'. ואכן עוד באותו שבוע נגמר הדבר בכי טוב לשמחה ולתפארת המשפחות, "ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל".

(נלקט מתוך הספר 'באר החיים' – ל"ג בעומר)

שביבים / שאול שיף

"אמור... ואמרת" (כא, א) "להזהיר גדולים על הקטנים" (רש"י). מסופר שהמשגיח הרב יחזקאל לוינשטיין קיבל מכשיר חשמלי ובתוך הקופסה היו הוראות מפורטות כיצד יש לטפל במכשיר וכיצד להפעילו אמר המשגיח בהתפעלות: "תראו, מכשיר חשמלי שנקנה, מצורפת לו חוברת הסבר והוראות הפעלה, קל וחומר האדם שהוא מכונה פלאית שמכילה לב, כליות, טחול, קיבה, עיניים, אף, פה, ידיים! כתוב: "ומבשרי אחזה אלו-ה". מתוך התבוננות במערכות הגוף, יעלו הרהורי תשובה. יש להנחיל לילדים תמימות בעבודת ה', להראות שאנו עושים רצון ה' ע"י דוגמא אישית. מסופר על בנו של החפץ חיים שנכח בכנס שהשתתפו בו אדמו"רים וראשי ישיבות, וכל אחד התחיל לספר מופתים איך האדמו"ר שלו גוזר והקב"ה מקיים. שאלו את בנו של החפץ חיים: "אלו מופתים אבא שלך עושה?" ענה להם הבן: "אבא שלי עושה את המופת הגדול ביותר: כל מה שהקב"ה גוזר, אבא שלי מקיים, וזו גדולתו". "והאמת - יסוד בניין", מסופר במדרש על רשע גמור שחזר בתשובה בזכות שקיבל על עצמו שלא להוציא דבר שקר מפיו. וכיצד? שאם היה הולך לדבר עבירה היה חושב: אם ישאלוני - מה אשיב? אם ישאלו אותו היכן היה האם יגיד "הלכתי לשדוד בנק"? אם יאמר אמת - הוא יבוש ויכלם, ואם יאמר שקר - הוא יעבור על מה שקיבל. הוא קיבל על עצמו לומר רק אמת ובזה נמנע ולא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד. אדם המחליט ללכת בדרך האמת - ימנע בעקבות ההחלטה הזו מכל צרה ויגון. עצם הנכונות לעבור רק על דבר אמת תמנע ממנו לשקר. "ולפי גודל מעלת האמת וגנות השקר והרעות הנמשכות ממנו ראוי לאדם להתחזק לחנך את בניו במידת האמת וממנו יראו שמקפיד על דבר אמת וכן יעשו, ויעמוד על המשמר עליהם שלא ימצא בפיהם לשון תרמית, ואם יעשו דבר שלא כהוגן, שיודו על האמת, וכך יימחל להם באותו פעם ולא יכם, רק יזרזם שלא יוסיפו לעשות. ואם ידברו שקר יוסיף להכותם מכה רבה על השקר, ויגדל בעיניהם עוון השקר באופן שיחרדו בנים ויזהרו מאוד, עד שיעשה להם טבע שלא לדבר שקר". ("אמונה שלמה, פלא יועץ")

*

"ולא תחללו את שם קדשי" (כב, לב). פעם באה אשה אומללה לפני הרבי רבי יעקב דוד מאמשינוב זצ"ל ומררה בבכי: בנה מת ממחלת השחפת, ועתה מאיימת סכנת מות גם על הבן השני, שאף הוא חלה במחלה זו. פנה הרבי למלוויו ואמר: "מה האשה הזאת רוצה ממני, מי אני שאוכל לעזור לה". כאשר הוסיפה לעמוד ולבכות, נכמרו רחמיו עליה, קם מכיסאו ואמר: "אני מבטיח לך שבנך יבריא לגמרי". התאוששה האשה מהבטחת הרבי, קמה והלכה לדרכה, תוך אמונה שלימה שבנה יבריא בקרוב, ואילו הרבי פנה למלוויו ואמר להם: "וכי מה יכולתי לעשות, אילו לא הייתי מבטיח לה שבנה יבריא, הלא היתה עומדת כאן כל היום ובוכה". אחרי שהבטיח, עמד רבי יעקב דוד בתפלה להשי"ת, וכה אמר: "רבונו של עולם, הרי אשה זו חושבת שאני צדיק, ואם לא תקבל ברכתי עלול חלילה להגרם חילול ה' ויאמרו שדברי הצדיקים לא מועילים. אף שאין אני צדיק, הרי לדעתה אני צדיק, אנא ה' חוסה נא שלא יצא מתחת ידי חשש של חילול ה'. ואכן נענה אותו צדיק, וברכתו ותפילותיו הועילו לרפא את בנה החולה. (גדולי הדורות)

כאשר היו מבקשים ברכה מהגאון רבי הלל זקס זצ"ל, גם משום היותו נכדו של החפץ חיים, היה רגיל להשיב למבקשים: "אין מזה כלום שאני נכדו של החפץ חיים אלא רק לעניין דבר אחד: היות ובני אדם רואים בכך מעלה, אם כן עלי להיזהר יותר מאחרים מחילול ה' שכן עלול אני להיענש יותר". וכך אמנם הנחה רבי הלל אף את ילדיו והיה אומר להם תמיד שלא כדאי לדבר על ייחוסם, היות ואם חבר מכיר אותם כנכדי החפץ חיים והם נכשלים חלילה בלשון הרע או אף בחטא אחר, הרי העוון חמור יותר... שיש בזה יותר חילול ה'. (מאמר לזכרו)

*

"כאשר עשה כן יעשה לו" (כד, יט). אין יהודי שאין בו מעלה, גם כשהוא בשפל המדרגה. לפעמים דווקא מעלה זו, מתוך שלל החסרונות, כש"מלבים" אותה, יש בכוחה להחזירו למוטב ולהצילו מרדת שחת, וכמעשה שלפנינו: כאשר נסע פעם הגאון רבי גמד בער ליבוביץ זצ"ל ברכבת, ישב לידו יהודי שאינו שומר תורה ומצוות. וכאשר הלה הבחין ברבי ברוך בער, הרגיש אי נעימות שהוא בגילוי ראש ומיד הניח ידו לכסות את ראשו. כשראה זאת רבי ברוך בער, החל לגלגל עמו שיחה במשך שעה שלימה ואף הרעיף עליו דברים חמים, ובטרם ירד, נפרד ממנו בחביבות. תמהה הרבנית באזניו: הלא הנך מנצל תמיד את זמנך ללימוד ומה ראית לדבר עמו בזמן כה ארוך ועוד בכזו חיבה? השיב לה רבי ברוך בער: האם לא הבחנת שכאשר ראה אותי התבייש וכיסה ראשו? דבר זה מראה שנותר בו איזשהו ניצוץ יהודי ולא פרק עול לגמרי. רציתי ללבות בו את אותו ניצוץ בכך שתבער חזרה הלהבה, לכן דיברתי עמו והשתדלתי לקרבו. (הרב הדומה למלאך)

הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל הרגיל את התלמידים לראות תמיד אך ורק את הטוב שבזולת ואת מעלתו ואף להחמיא לו על כך. והיה אומר בצחות: "בשביל מחמאה שנתתי, לא קיבלתי מאף אחד סטירה"... אך הקפיד שמחמאה לאחד לא תבוא על חשבון האחר. ופעם כאשר אחד מבני הבית החמיא לרבי שמואל ביחס לאחרים הגיב בחריפות: "אתה רוצה להחמיא-תחמיא, אבל לעולם לא על חשבון אחרים!..." וסיפר הגה"צ רבי דן סגל שליט"א: מעשה שאמרו לפניו על מרביץ תורה אחד שאומר את השיעור בצורה יבשה, בשונה ממנו שאומר את הדברים "חי"... מיד הגיב רבי שמואל ואמר: "כך צריך להיות! תורה לא צריכה גינונים! כך גם אני הייתי צריך לנהוג, אך מה אעשה שזה הטבע שלי... (ראש הישיבה)

*

"וספרתם לכם ממחרת השבת" (כג, טו). שאלו את רבי יוסף צבי מסלנט: "מדוע מברכים ספירת העומר בהתלהבות יתרה, והלא ברכה היא כשאר ברכות הנהנין והמצוות"? והשיב: "לשאלה זו אין טעם וריח, שכן באמת כל ברכה היו צריכים לברך באותה התלהבות שמברכים לספירת העומר"! תמה השואל: "אם כך הוא, למה באמת לא מברכים כל ברכה בלהבה ולהט"? ונענה: "זו, כבר באמת שאלה טובה ונכונה".

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net